

Kobaw

**Kunnafoninw ka taga falenfenyelmaninw feereli/GMfanfe diɓe faan bɛɛ ra : saan 2010 kɔnɔ,
Ka bɔ Jemisi Kilivi fe min ye ISAAA sigibaga an'a jɛmɔgɔ ye.**

Falenfenyelmaninw bi senɛna caaman caaman taari miliyari 1 kan.

N'an y'a ta saan 1996 la, ka tag'a bila saan 2010 kan, o bi bɛn falenfenyelmaninw ka feereli saan 15 ma.

K'a ta saan 1996 ka tag'a bila saan 2010 kan, falenfenyelmaninw senɛna kɛnɛ minw kan bi tɛmɛ taari miliyari 1 kan (min bi kɛɓe ni Etazini jamana kɛnɛ bonya hake ma walima Sini jamana taa ma) ; nin kɛwale nin b'a yira ka gwɛleya ko falenfenyelmaninw basiginin be kosɔbɛ.

K'a ta fana saan 1996 ka tag'a bila saan 2010 kan, kɛnɛ hake minw labilara falenfenyelmaninw senɛ kanma, sigiyɔɔmana foo siɓe 87, o koo min ma deli ka kɛ. O kɛra sababu ye ka falenfenyelmaninw kɛ fɛɛɛba ye, bɛɛ sɔnna jooɓa jooɓa min ma kabini senɛkɛminɛnw yɛlɛmana (misidaba, senɛkɛmansin)

Saan 2010 kɔnɔ, dugukolo senɛta buguyali kɛra 10 ye, min y'a dɔgɔyali ye kɛmɛkanjati la. O 10 nunu sɔɔli kɛmɛkanjati la, kɛra sababu ye ka dugukolosɛnɛta buguya ka se foo taari miliyɔn 148 : o buguyali nin min hake bi bɛn taari miliyɔn 14 ma, jɔgɔn ma ye kabini saan 15.

Ka falenfen siya caaman senɛ yɔɔɔ kelen na, ye jɛtaga sɔɔɔ, o jɛtaga min bi ta taari miliyɔn 180 ma saan 2009 na k'a tag'a bila taari miliyɔn 205 ma saan 2010 la : o b'a yira ko falenfen siya caaman senɛ yɔɔɔ kelen kan, buguyara foo siɓe 14 kɛmɛkanjati la walima taari miliyɔn 25.

Jamana minw bi falenfenyelmaninw senɛ buguyara ka se jamana 29, kamasɔɔo o bɛɛ lajɛnninw tun ye jamana 25 ye saan 2009 la ; A siɓe fɔlɔ le ye nin ye, jamana 10 minw y'o senɛ suguya nin kɛ, o kelen kelen bɛɛ ye kɛnɛ minw senɛ, tɛmɛna taari miliyɔn kelen ni kɔ kan. Mɔgɔ minw bi o jamana 29 nunu kɔnɔ n'o bi falenfenyelmaninw senɛ tɛmɛna diɓe mɔgɔ lajɛnninw tilance kan (min bi bɛn 59 ma kɛmɛkanjati la, walima mɔgɔ miliyari 4).

Jamana saba, minw ye Pakisitan, Birimani ani Siyedi, ye diɓe jamana bɛɛ ladɔniya a siɓe fɔlɔ, saan 2010 kɔnɔ, ko falenfenyelmaninw senɛ bi senkan o fe. Alimaɓi fana segira ka falenfenyelmaninw senɛ damine.

Saan 2010 kɔnɔ, jamana 29 minw bi falenfenyelmaninw senɛ, 19 ye jamana ye minw bi jɛtagasira kan, 10 ye minw ye jɛtaga sɔɔɔ. K'o far'a kan, jamana 30 wɛɛɛ bi makoɓɛfen dɔ san minw dilanna ni falenfenyelmaninw ye jamana wɛɛɛ la ka na n'o ye o fe. O kɛwale nin b'a yira ko jamana 59 sɔnnin be falenfenyelmaninw ma o senɛ fanfe walima o sanni fanfe jamana wɛɛɛw la ; Kɛmɛkanjati la, ka taga diɓe mɔgɔw fanfe, mɔgɔ 75 le b'o jamana 59 nunu kɔnɔ.

Saan 2010 kɔnɔ, senɛkɛla miliyɔn 15,4 (o ma deli ka kɛ), ye falenfenyelmaninw senɛ. O cɛma, kɛmɛkanjati la, a bi tɛmɛ mɔgɔ 90 kan (walima mɔgɔ miliyɔn 14,4). O mɔgɔ hake tun ye senɛkala ye minw ka sɔɔɔ tun man ca. O tun bi bɔ jamana minw bi jɛtagasira kan. Mɔgɔ miliyɔn 14,4 yɛɛ ka dɔgɔ n'an ye jatimine kɛ ka taga falenfenyelmaninw ka nafa fanfe. A yɛɛ yirara ka fɔ gwɛleya ra ko kabini saan 1996, diɓe kɔnɔ , falenfenyelmaninw nunu senɛbagaw ye layuru ta siɓe miliyɔn 100 ka o falenfenw senɛ walima ka dɔ fara o senɛ kan saan o saan bari o nafa ka boon kosɔbɛ.

Jamana minw bi jɛtagasira kan, ye falenfenyelmaninw minw senɛ saan 2010 kɔnɔ, hake ye 48 ye kɛmɛkanjati la ka taga falenfenyelmaninw mume fanfe. O koo nin b'a yira k'o jamana nunu mume bina tɛmɛ jamana minw ye jɛtaga sɔɔɔ taa kan yanni saan 2015 ka se.

Kɛmɛkanjati la, falenfenyelmaninw senɛ ka teli jamana minw bi jɛtagasira kan. O koo nin bi bɛn kɛmɛkanjati la, 17 ma walima taari miliyɔn 10,2 ; kamasɔɔo 5 tun lo kɛmɛkanjati la walima taari miliyɔn 3,8 jamana minw ye jɛtaga sɔɔɔ kɔnɔ.

Jamana 5 fɔlɔ minw bi jɛtagasira kan an'o sɔnna falenfenyelmaninw ma ye Sini ni Endi (Azi jamanakulu kɔnɔ), Berezili ni Arizantini (Ameriki jamanakulu kɔnɔ) ani Afiriki di Sidi (Farafinna jamanakulu kɔnɔ).

Berezili min ye Ameriki Latini ka soro fangaba ye, ye do fara a ka falenfenyelmaninw senekene kan ka teme dije jamana bee taa kan : taari miliyon 4 lo faral'a kan.

Ositarali segira ka falenfenyelmaninw sene saan caaman jaa basiginin ko, ni saan kelen soro bi buguya ka teme kosan taa kan : taari 653000 n'o ye 184 ye kemekanjati la.

Burikina Faso le ye jamana filanan ye ka taga falenfenyelmaninw kenesene buguyali fanfe (126 kemekanjati la), ni senekela begenmarala mogo 80000 minw ye taari 260000 sene n'o bi ben 65 ma kemekanjati la.

Birimani jamana, senekela begenmaralamisenw mogo 375000 ye koori Bt taari 270000 sene minw bi ben 75 ma kemekanjati la ka taga moga min sonna koori Bt ma .

Endi jamana ka soro buguyali kemekanjati kan bi jeta soro a saan konontonan le ye nin ye, n'o bi ben, senekela begenmarala miliyon 6,3 ma. O daa nin bi ben koori Bt senekene taari miliyon 9,4 n'o bi ben 86 ma kemekanjati la.

Degibaara folo minw kera ka taga kabasi yelmanin sene fanfe jena Mekisiko le bolo.

Jamana 8, o ye jamanada ye, min ma deli ka soro Erope la, ye kaba Bt walima komiteri amidon «Amifolora» , Iniyon Eropeyeni sonna min sene ma kosan nin na(o falenfenyelmanin daganin nin kera folo ye saan 13 Iniyon Eropeyeni konon)

O folo le kera falenfenyelmaninw sene ye min benna 10 ma kemekanjati la ka bo dugukolo seneta taari miliyari 1,5 ; ni ka teme 50 kan kemekanjati la ka taga dugukolo seneninw jamana 29 minw bi falenfenyelmaninw sene saan 2010 konon.

Ka falenfenyelmanin siya caaman sene kene kelen kan loyoro ka bon kosobe ; jamana 11 konon, ni jamana 8 bi jeta gasira kan, ye falenfelelmaninw siya 2 ni ko sene kene kelen kan saan 2010 konon n'o bi ben taari miliyon 32,2 ma, walima 22 kemekanjati la ka taga falenfensiya caaman ma, kene kelen kan minw senenin be taari miliyon 148 ma falenfenyelmaninw siya kelen senena kene minw kan.

K'a ta saan 1996 ka tag'a bila saan 2009 kan, falenfenyelmaninw sene ye do fara jamana ka «jeta basigili» kan.O kera sababu ye ka sene soro buguya an'a waridahake min bi ben miliyari 65 Ameriki dolari ma ; ka se ka lamini tanga fana, ka binfura caaman minw hake bi se kilo miliyon 393 bilankoro ; saan 2009 doron konon, gazi kariboniki (sisijugu) hake dogoya foo kilo miliyari 18, min bi ben mobili miliyon 8 bolibaliw ma ; ka taari miliyon 75 senedugukolo tanga falenfenyelmaninw siya caaman koson ; ka fantanya kele ni senekela begenmaralamisenw miliyon 14,4 deme o minw ka fantanya ka jugu dije konon.

Fantanjamanaw makoyagwelen bi falenfenyelmaninw na walisa ka se ka sene musakaw dogoya.

Falenfenyelmanin feere sumansi hake fanfe benna miliyari 11,2 dolari Ameriken ma saan 2010 konon ; min ye kabasi yelmanin feereli, sozakise ni koori, benna miliyari 150 dolari Ameriken ma saan kelen konon.

Sinipasigi la, jagwelya bi don senekela caaman na saan duuru nataw la ka taga falenfenyelmaninw sene fanfe ; saan 2012 konon, kaba min bi jaa kun ; saan 2013 konon, malonesanuman ni malo Bt, saan 2015 ka OMD(saan baa kelen jeta magwentaw) je. O bina ke sababu ye Azi jamana na doron mogo miliyari 1 minw ye fantan ye an'o bi malo dumu ka teme dumuni bee kan, bi nafa soro. Falenfenyelmaninw sene bi se ka deme don kosobe saan 2015 ka OMD la, ka fantaya tilance dogoya ka sene soro buguya. O senfe ka boje lase ISAAA sigibaga ka kinentabaga ma min ye saan 1970 Nobeli jala soro n'a togo ye Noriman Borilogi ye, o min ye senefenw yelamani buguyali Faa ye. O koo nin kera sababu ye ka adamaden miliyari 1 tanga kongoma.

Kunnafofi walawalaninw: ISAAA Brief 42"Global Status Commercialized Biotech /GM Crops:2010", tigiya: Jemisi Kilivi. Kunnafonisoro were siraw: <http://www.Isaaa.org> walima sorosira ISAAA AfriCenter at +254204223618 walima email africenter@isaaa.org / info@isaaa.org.